

Jacek Sobczak

Ministerialne Sesje Rady Państw Morza Bałtyckiego. Część I: 1992–1998

Rada Państw Morza Bałtyckiego (RPMB) jest organizacją międzynarodową, której celem jest współpraca między państwami dla zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa w Regionie Morza Bałtyckiego. Współpraca ta zachodzi na następujących płaszczyznach: wspieranie instytucji demokratycznych, współpraca gospodarcza, ochrona zdrowia, kwestie związane z energią elektryczną, ochrona środowiska, transport i komunikacja, sprawy związane z kulturą i edukacją oraz turystyka. Członkami RPMB są państwa leżące nad Morzem Bałtyckim (Dania, Estonia, Finlandia, Islandia¹, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Polska, Rosja, Szwecja) oraz Komisja Europejska.

Rada Państw Morza Bałtyckiego powstała w 1992 r., jednakże do pierwszych inicjatyw współpracy w tym regionie, po przemianach demokratycznych w Europie Środkowo-Wschodniej doszło już w 1990 r. We wrześniu tego roku z inicjatywy premiera Szwecji i Polski odbyła się konferencja² w Ronneby (Szwecja), na której zapadła decyzja o opracowaniu wspólnego programu działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego Bałtyku oraz o powołaniu Grupy Roboczej Wysokiego Szczebla, która miała się zająć opracowaniem takiego programu. Wtedy też doszło do podpisania

¹ Islandia co prawda nie leży nad Morzem Bałtyckim, ale uznaje się ją za jedno z państw tzw. Europy Bałtyckiej. Od 1995 r. Islandia jest pełnoprawnym członkiem Rady Państw Morza Bałtyckiego.

² Poza przedstawicielami Polski i Szwecji uczestniczyli w niej przedstawiciele pozostałych państw bałtyckich, Czechosłowacji, Norwegii, Wspólnot Europejskich oraz Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Nordyckiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Zob.: S. Łodziński, *Współpraca regionalna i transgraniczna w regionie morza Bałtyckiego*, <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-660.htm> [dostęp: 28 czerwca 2007].

Deklaracji Morza Bałtyckiego. Do rozszerzenia współpracy poza obszar ochrony środowiska doszło w czasie konferencji ministrów spraw zagranicznych Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji, Szwecji oraz przedstawiciela Komisji Europejskiej. Wówczas podpisana została deklaracja, na mocy której powstała Rada Państw Morza Bałtyckiego mająca za swój cel popieranie i promowanie nowych idei związanych ze współpracą w regionie, przy jednoczesnym zachowaniu bliskich stosunków innymi organizacjami czy państwami trzecimi. Współpraca ta miałaby przede wszystkim objąć ochronę, wspieranie i rozwijanie instytucji demokratycznych oraz pomoc gospodarczą i techniczną. Miano rozwijać kooperację również na płaszczyźnie zdrowia i zagadnień humanitarnych (tu przede wszystkim przewidywano dostarczenie żywności, lekarstw i paliwa dla państw, które by tego potrzebowały), jak również na płaszczyźnie energetyki i ochrony środowiska, kultur, edukacji, turystyki, transportu i komunikacji, wymiany informacji³.

Działalność Rady Państw Morza Bałtyckiego (dalej RPMB) m.in. obejmuje: odbywające się co roku Ministerialne Sesje Rady, w których uczestniczą ministrowie spraw zagranicznych państw będących członkami Rady, Szczyty Państw Morza Bałtyckiego, które odbywają się co dwa lata i w których uczestniczą głowy bądź szefowie krajów członkowskich RPMB, spotkania Komitetu Wysokich Funkcjonariuszy, które zwoływane są wedle potrzeb jego członków oraz spotkania ministrów RPMB odpowiedzialnych za: bezpieczeństwo nuklearne i radiacyjne, energię, handel, przemysł i gospodarkę, demokrację i społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, służby celne, bezpieczeństwo cywilne, wymiar sprawiedliwości, podatki, politykę rynku pracy, edukację, kulturę, społeczeństwo informacyjne, transport, ochronę środowiska, planowanie przestrzenne, młodzież i ochronę dzieci.

Pierwsza Ministerialna Sesja Rady była jednocześnie założycielskim spotkaniem RPMB. RPMB została założona na konferencji, która odbywała się w Kopenhadze w dniach 5–6 marca 1992 r. W spotkaniu uczestniczyli ministrowie spraw zagranicznych Danii, Estonii, Finlandii, Niemiec,

³ Zob. Deklaracja po konferencji ministrów spraw zagranicznych Państw Bałtyckich z Kopenhagi z 5–6 marca 1992 r., <http://www.zbiordokumentow.pl/1992/1/9.html> [dostęp: 28 czerwca 2007].

Litwy, Łotwy, Norwegii, Polski, Rosji i Szwecji oraz przedstawiciel Komisji Europejskiej⁴. Na zaproszenie ministrów spraw zagranicznych Danii i Niemiec ministrowie spraw zagranicznych pozostałych państw Morza Bałtyckiego oraz członek Komisji Europejskiej spotkali się w Kopenhadze, aby wzmocnić istniejącą współpracę między państwami Morza Bałtyckiego i by zdecydować o założeniu „Rady Państw Morza Bałtyckiego”, która będzie pełnić funkcję ogólnego regionalnego forum, działającego na rzecz nasilenia współpracy i koordynacji działań między państwami bałtyckimi⁵. Ministrowie ustosunkowali się do tej nowej pojawiającej się współpracy na podstawie zasad zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, Helsińskim Akcie Końcowym (Helsinki Final Act), Karcie Paryskiej (Charter of Paris) i innych dokumentach Organizacji ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OSCE)⁶. Ministrowie uznali, że ostatnie dramatyczne zmiany w Europie zwiastują nową erę stosunków europejskich, gdzie niedawne konfrontacja i podział są zastępowane przez partnerstwo i współpracę. Wskazali również, że poprawiona i wzmocniona współpraca bałtycka jest naturalną i logiczną konsekwencją tych wydarzeń. Podkreślili, że liczba nowych i ważnych inicjatyw podjętych w okresie ostatnich dwóch lat jest wyraźnym sygnałem intencji, by odtworzyć prawdziwą i demokratyczną społeczność w obszarze Morza Bałtyckiego. Ministrowie zaznaczyli również fakt, iż ta współpraca wzmocni jedność między ich państwami, prowadząc do wielkiej politycznej i gospodarczej stabilności oraz tożsamości regionalnej⁷. Ministrowie spraw zagranicznych państw bałtyckich i przedstawiciel Komisji Europejskiej zdecydowali o założeniu Rad Państw Morza Bałtyckiego – był to wyraz ich regionalnego zobowiązania do promowania idei współpracy oraz podtrzymywania bliższych stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi⁸. Zgodzili się, że w ramach współpracy w Radzie szczególną uwagę należy zwrócić

⁴ History and Organization – www.cbss.st/history/.

⁵ 1992 CBSS 1st Ministerial Session – Copenhagen Declaration (Introduction) – www.cbss.st/documents/foundingdocs/dbaFile751.html.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ 1992 CBSS 1st Ministerial Session – Copenhagen Declaration (Council of the Baltic Sea States) – www.cbss.st/documents/foundingdocs/dbaFile751.html.

na następujące dziedziny: pomoc nowym instytucjom demokratycznym, pomoc i współpracę gospodarczą i technologiczną, sprawy humanitarne i zdrowie, ochronę środowiska naturalnego i energii, współpracę na rzecz kultury, edukacji, turystyki i informacji, transportu i komunikacji. W kwestii wspierania instytucji demokratycznych zgodnie uznano, że demokracja jest systemem politycznym, który w największym stopniu gwarantuje wolność jednostki, poszanowanie praw człowieka i wzrost gospodarczy. Ministrowie podkreślili swoją gotowość, by chronić, wspierać i rozwijać instytucje demokratyczne, zwłaszcza w nowych demokracjach. W celu poprawy ich wspólnych wysiłków pod tym względem ministrowie zgodzili się współpracować z Biurem ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka w Warszawie oraz z Radą Europy i innymi instytucjami oraz organizacjami zaangażowanymi w działalność na rzecz praw człowieka⁹.

W Deklaracji Kopenhaskiej podkreślono, że promowanie regionu bałtyckiego jako nowej strefy wzrostu gospodarczego w Europie stanowi ważny krok do dalszej gospodarczej współpracy w Europie jako całości. Ministrowie zaakcentowali rolę Rady jako ważnego forum służącego do dyskusji i wymiany informacji o istniejącej i planowanej współpracy w tej dziedzinie oraz do formułowania nowych koncepcji tej współpracy¹⁰. Ministrowie wskazali, że w nowej Europie mechanizm rynkowy jest podstawową zasadą stosunków gospodarczych – wewnątrz i między państwami Morza Bałtyckiego. Podkreślili, że jednym z fundamentalnych warunków wstępnych stabilnego rynku gospodarczego we wszystkich państwach bałtyckich jest dalszy rozwój gospodarczej i technologicznej współpracy oraz wzajemne wsparcie na wszystkich poziomach. W związku z tym wskazano potrzebę zwiększonych jednostkowych i zbiorowych działań na rzecz badań i rozwoju, by promować wzrost w wydajnych sektorach gospodarki¹¹.

W dziedzinie spraw humanitarnych zwrócono szczególną uwagę na fakt, iż wiele krajów w regionie boryka się z nagłymi i poważnymi problemami związanymi z dostarczaniem żywności, lekarstw i źródeł ciepła. Ministrowie zauważyli, że istniejące programy pomocy humanitarnej są krótkotrwałymi źródłami pomocy i zabezpieczenia zdrowia ludzi, dlatego

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

należy podjąć działania skierowane na zapewnienie długoterminowego rozwiązania problemów z dostawami niezbędnych do życia środków. Podkreślono również konieczność poprawy współpracy w dziedzinie zdrowia i spraw socjalnych, w tym zapobiegania nadużywaniu narkotyków¹².

W Deklaracji Kopenhaskiej ministrowie wyrazili swoją głęboką obawę o zanieczyszczenie Morza Bałtyckiego i podkreślili, że jego oczyszczanie jest wspólnym obowiązkiem państw bałtyckich. Wskazali, że powołanie bliższej współpracy między ich państwami stworzy lepsze możliwości wspólnego rozwiązania problemów środowiskowych¹³.

Zgodnie uznano również, że współpraca w dziedzinie energii jest integralną częścią wysiłków na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie oraz zapewnienia wzrostu gospodarczego. Zauważono, że poprawa współpracy w dziedzinie energii jest niezbędna dla zapewnienia najlepszej i najbardziej wydajnej produkcji oraz wykorzystania ograniczonych zasobów energetycznych. Podkreślono, że sprawą nadrzędną jest intensywna współpraca na rzecz oszczędzania środków energetycznych. Ministrowie wyrazili swoje poparcie dla działań w ramach Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (IAEA) w celu zapewnienia bezpieczeństwa nuklearnego. Zaakcentowali potrzebę wzmocnienia instytucji narodowego bezpieczeństwa nuklearnego oraz poparli większą wymianę wiedzy technologicznej i informacji w tych kwestiach w regionie Morza Bałtyckiego¹⁴.

W Deklaracji uznano, że fundamentalnym celem współpracy w dziedzinie kultury, w tym nauki i informacji, jest wzmocnienie idei regionalnej tożsamości. Zauważono, że dziedzictwo kulturowe – chociaż w różnych wyrazach – wiąże państwa otaczające Morze Bałtyckie i stanowi dobry początek dalszego rozwoju więzi kulturowych między państwami uczestniczącymi w Radzie. Ministrowie zadeklarowali poprawę i ożywienie stanu dawnych więzi kulturowych oraz zapoczątkowanie nowych stosunków kulturowych, podejmując wszystkie możliwe inicjatywy zmierzające do wzmocnienia stosunków kulturowych w obszarze bałtyckim. Na mocy Deklaracji Kopenhaskiej zobowiązano się także poprawić kontakty *people-*

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

-to-people przez inspirowanie jednostkowych kontaktów na wszystkich poziomach, w szczególności wymiany młodzieży. Podkreślono, że w tych działaniach szczególną rolę odgrywa turystyka¹⁵. Ministrowie zauważyli, że powołanie RPMB stworzy oś nowych inicjatyw w dziedzinie kultury, prowadząc do poprawy wzajemnego zrozumienia. Zgodnie z powyższym wyrazili oni swoje poparcie dla inicjatywy *Ars Baltica* jako udanego modelu współpracy kulturowej. Podkreślono również, że edukacja wyższa pełni ważną rolę w tworzeniu społeczeństw demokratycznych, dlatego też wskazano potrzebę dalszej współpracy, wymiany i podejmowania szczególnych wysiłków w dziedzinie edukacji.

W dziedzinie transportu uznano, że fundamentalna zmiana geografii politycznej i gospodarczej Europy, stworzyła potrzebę i możliwości do założenia nowych połączeń oraz sposobów transportu i komunikacji. Ministrowie wskazali konieczność tworzenia nowych form transportu i komunikacji w regionie oraz doskonalenia i poprawy infrastruktury z uwzględnieniem sytuacji środowiskowej między państwami Morza Bałtyckiego, aby w pełni wykorzystywać ogromny potencjał nowej gospodarczej i politycznej sytuacji oraz zapewniać korzystny klimat do prywatnego inwestowania w tym sektorze. Zaakcentowali, że rozwój w dziedzinie transportu i komunikacji jest podstawowym warunkiem zwiększenia handlu i współpracy¹⁶. Ministrowie podkreślili znaczenie współdziałania między regionami w obszarze Morza Bałtyckiego. W Deklaracji zaznaczono, że udana współpraca w obszarze bałtyckim wymaga aktywnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji politycznych na wszystkich poziomach. Ministrowie wskazali, że istnieje wiele sposobów, by realizować regionalną współpracę oraz że RPMB będzie popierać inicjatywy regionalne, publiczne i prywatne tak długo, jak będą one służyły dobru ogólnemu współpracy¹⁷. Spotkanie w Kopenhadze uznano zarówno za konferencję założycielską RPMB, jak i jej pierwszą Sesję Ministerialną¹⁸.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ 1992 Terms of Reference for the Council of the Baltic Sea States – www.cbss.st/documents/foundingdocs/dbaFile752.html.

RPMB na pierwszej Sesji Ministerialnej zobowiązała Komitet Wysokich Funkcjonariuszy (dalej CSO), aby rozpatrzył sposoby wprowadzenia w życie idei zawartych w Deklaracji Kopenhaskiej, zwracając szczególną uwagę na kwestie pomocy nowym instytucjom demokratycznym oraz pomocy i współpracy gospodarczej i technologicznej¹⁹. Komitet Wysokich Funkcjonariuszy (CSO) składa się z wysokich rangą przedstawicieli ministerstw spraw zagranicznych państw członkowskich Rady oraz Komisji Europejskiej²⁰. Przewodniczenie w Komitecie Wysokich Funkcjonariuszy wynika z przewodnictwa w Radzie – wyższy rangą przedstawiciel kraju przewodzącego w RPMB, przewodniczy CSO²¹. Komitet Wysokich Funkcjonariuszy służy jako główne forum dyskusyjne oraz organ decyzyjny w sprawach związanych z działalnością Rady między Sesjami Ministerialnymi. Komitet ten monitoruje, ułatwia i dąży do koordynowania pracy wszystkich struktur na rzecz międzyrządowej współpracy między członkami RPMB²².

CSO przygotowuje sesje Rady i podlega jej. Może oddawać pod decyzje Rady kwestie dotyczące pracy wykonywanej przez struktury i organy RPMB²³. Komitet Wysokich Funkcjonariuszy organizuje swoje spotkania w zależności od potrzeb. Państwo przewodzące w RPMB przygotowuje program tych spotkań, ale członkowie i Sekretariat mogą przedstawić swoje propozycje przewodniczącemu, aby ten uwzględnił je w programie spotkania. CSO może zaprosić na swoje spotkania przewodniczących organów RPMB w celu złożenia przez nich raportów dotyczących ich prac, może również zaprosić gości – zgodnie ze wskazówkami RPMB²⁴. Pod auspicjami Komitetu Wysokich Funkcjonariuszy działają trzy grupy ro-

¹⁹ 1992 CBSS 1st Ministerial Session – Copenhagen Declaration (Follow-up) – www.cbss.st/documents/foundingdocs/dbaFile751.html.

²⁰ Structure and working bodies of the CBSS – Committee of Senior Officials (CSO) – www.cbss.st/structure/cso/.

²¹ Terms of Reference of the Council of the Baltic Sea States (revised 2005) – www.cbss.st/documents/foundingdocs/dbaFile7912.html.

²² Structure and working bodies of the CBSS – Committee of Senior Officials (CSO) – www.cbss.st/structure/cso/.

²³ Terms of Reference of the Council of the Baltic Sea States (revised 2005) – www.cbss.st/documents/foundingdocs7912.html.

²⁴ Ibidem.

bocze i dwie wyspecjalizowane grupy tzw. państwa przewodzące: Grupa Robocza ds. Instytucji Demokratycznych (WGDI); Grupa Robocza ds. Współpracy Gospodarczej (WGEC); Grupa Robocza ds. Bezpieczeństwa Nuklearnego i Radiacyjnego (WGNRS); Państwo przewodzące w dziedzinie bezpieczeństwa cywilnego i Państwo przewodzące w dziedzinie EuroFaculty-Kaliningrad. CSO oraz działające pod jego patronatem trzy grupy robocze są obsługiwane przez Sekretariat RPMB²⁵.

Kolejne ministerialne spotkanie RPMB zostało zwołane na zaproszenie ministra spraw zagranicznych Finlandii w Helsinkach w dniach 16–17 marca 1993 r. Podczas tego spotkania Rada omówiła kwestie, w których współpraca między państwami Morza Bałtyckiego mogłaby w największym stopniu przyczynić się do postępu i rozwoju gospodarczego w regionie bałtyckim i Europie²⁶. Podkreśliła, iż kontynuuje ona swoje działania zgodnie z zasadami Komisji ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (CSCE) w celu wspierania postępu na rzecz demokracji, poszanowania i propagowania praw człowieka, fundamentalnych wolności oraz praw osób należących do mniejszości narodowych. Rada rozpoznała najważniejsze dziedziny, które wymagają wsparcia, w tym m.in. instytucje demokratyczne w regionie, pomoc w utworzeniu prawnych i administracyjnych struktur oraz wspieranie kultury demokracji i wartości we wszystkich sferach życia obywatelskiego²⁷.

Podczas Sesji w Helsinkach Rada poparła pomysł utworzenia stanowiska Komisarza RPMB ds. Praw Człowieka i Kwestii Mniejszości Narodowych. Wskazała, że działałby on we współpracy z Komitetem Wysokich Funkcjonariuszy, Grupą Roboczą ds. Pomocy Instytucjom Demokratycznym oraz odpowiednimi instytucjami CSCE. Rada odnotowała również wysiłki na rzecz pomocy w wycofywaniu rosyjskiego wojska z Estonii, Łotwy i Litwy oraz na rzecz pomocy społecznej i mieszkaniowej dla wycofanego personelu i jego rodzin. Podjęła decyzję o założeniu EuroFaculty w Rydze we współpracy z uniwersytetami Tartu i Uniwersytetem Wileń-

²⁵ Structure and working bodies of the CBSS – Committee of Senior Officials (CSO) – www.cbss.st/structure/cso/.

²⁶ 1993 CBSS 2nd Ministerial Session – Helsinki Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/1finnish/dbaFile534.html.

²⁷ Ibidem.

skim. Zaznaczyła, że program ten ma na celu dostarczenie szkoleń studentom i profesorom z zaangażowanych uniwersytetów w dziedzinie zarządzania, administracji publicznej, prawa i nauk ekonomicznych. Wskazała, że w projekcie udział wezmą uniwersytety Aarhus, Hamburgu, Helsinek, Kiel, Münster i Oslo, Norweska Szkoła Zarządzania oraz Uniwersytet Szwedzki lub Szkoła Biznesu, a projekt zostanie zrealizowany w ramach planu Komisji Europejskiej „Tempus”²⁸.

Podczas II Ministerialnej Sesji Rada podkreśliła duże znaczenie śródoterminowego i długoterminowego rozwijania infrastruktury – dróg, kolei, portów, sieci łączności i sieci energetycznych – jako niezbędnych dla postępu gospodarczego w regionie. Zaakcentowała, że nacisk na regionalne projekty dotyczące infrastruktury, przyciągnie prywatne inwestycje i pomoże promować regionalny handel. Poza tym odnotowała, że istniejące i przewidywane umowy dwustronne między państwami członkowskimi dotyczące handlu, ochrony inwestycji i podwójnego opodatkowania pomagają tworzyć sprzyjający klimat dla działalności gospodarczej i zagranicznych inwestycji w regionie. W związku z tym Rada zachęciła do dalszego rozwijania prawnych i instytucjonalnych podstaw sprzyjających promowaniu prywatnych inicjatyw i zagranicznych inwestycji bezpośrednich w krajach będących w okresie transformacji. Podkreśliła konieczność poprawy warunków handlu i przepływu dóbr w rejonie Morza Bałtyckiego, np. przez zrewidowanie procedur celnych i przepisów. Ponadto zachęciła Związek Izb Handlowych Morza Bałtyckiego oraz prywatne i społeczne organizacje, aby poprawiły współpracę między sobą w celu promowania handlu i dostarczania specjalistycznej wiedzy o zarządzaniu i innych informacji oraz szkoleń, zwłaszcza społecznościom biznesowym w gospodarkach w okresie transformacji²⁹. Rada rozpoznała również pilną potrzebę promowania współpracy w dziedzinie spraw humanitarnych i zdrowia. Podkreśliła konieczność nasilenia regionalnej współpracy w walce z zażywaniem narkotyków i ich handlem oraz odnotowała programy pomocy żywnościowej realizowane obecnie przez G-24 i programy przeprowadzane w Rosji. W zakresie bezpieczeństwa nuklearnego i radiacyjnego, mini-

²⁸ Ibidem.

²⁹ Ibidem.

strowie spraw zagranicznych wszystkich państw członkowskich RPMB, wyrazili swoje zobowiązanie do kontynuowania współpracy. Wskazali, że ryzyko skażenia środowiska regionu przez środki promieniotwórcze jest poważną kwestią i wszystkie praktyczne środki minimalizowania tych zagrożeń zasługują na mocne poparcie, np. przez międzynarodową współpracę i postępy w sposobach obchodzenia się, przechowywania i usuwania odpadów promieniotwórczych oraz zapewnienia bezpieczeństwa obiektów nuklearnych. Ponadto wykazali chęć wdrażania konkretnych projektów na podstawie priorytetów uzgodnionych w drodze wspólnego porozumienia oraz stwierdzili, że skoncentrują swoje działania na obszarach, które uzupełniają działalność europejskich i wielostronnych organizacji i instytucji oraz na inicjatywach w sektorze prywatnym³⁰.

W dziedzinie ochrony środowiska Rada przyjęła z zadowoleniem wyniki spotkania Komisji Helsińskiej, które odbyło się w dniach 7–9 kwietnia 1992 r., zwłaszcza Konwencję o Ochronie Środowiska Morskiego Morza Bałtyckiego z 1992 r., przyjęcie pełnego programu walki z zanieczyszczeniem w regionie i utworzenie Grupy Roboczej HELCOM ds. Kwestii Związanych z Wyrzucaniem Broni Chemicznej. Rada odnotowała ważną inicjatywę w postaci regionalnej konferencji wysokiego szczebla, która została zorganizowana przez Finlandię i Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM) w Helsinkach, w dniach 11–12 maja 1993 r. Celem tego spotkania było przeanalizowanie perspektyw międzynarodowego przemieszczania się, rozwoju społecznego i gospodarczego oraz migracji w regionie Morza Bałtyckiego jako podstawy do dalszych badań i regionalnej współpracy.

Na zakończenie Rada podkreśliła, że będzie kontynuowała rozwiązywanie kwestii o szczególnym znaczeniu dla rozwoju w regionie i skupi się na kwestiach, które wzmocnią regionalną tożsamość. Wyraziła przekonanie, że rosnąca współpraca, rozmowy i stabilność w regionie bałtyckim mają zasadnicze znaczenie w całym procesie CSCE i znacznie przyczyniają się do postępów w europejskiej współpracy i integracji. Zaleciła, by Komitet Wysokich Funkcjonariuszy kontynuował badania i składał sprawozdania odnośnie sposobów i środków przyczyniających się do dalszej działalności RPMB jako regionalnego organu koordynacyjnego, zgodnie z prioryteta-

³⁰ Ibidem.

mi ustanowionymi w Deklaracji Kopenhaskiej i biorąc pod uwagę pojawiające się nowe dziedziny współpracy³¹.

Trzecie ministerialne spotkanie Rady miało miejsce w Tallinie w dniach 24–25 maja 1994 r. i zgromadziło ministrów spraw zagranicznych ze wszystkich krajów RPMB. Podczas tego spotkania Rada przyjęła z zadowoleniem pozytywny wynik negocjacji między Unią Europejską i Finlandią, Norwegią i Szwecją odnośnie ich członkostwa w UE oraz przystąpienie Polski do negocjacji z Unią. Wyraziła swoje przekonanie, że rozmowy dotyczące umowy o wolnym handlu między UE a Estonią, Łotwą i Litwą zakończą się szybko i że zapoczątkują jednocześnie ich negocjacje o członkostwo w UE, a związki między Rosją i UE zostaną umocnione przez Umowę o Partnerstwie i Współpracy³². Rada rozpoznała, że rozwój polityczny i gospodarczy w Europie przybliżył państwa członkowskie Rady. Wskazała, że proces ten powinien przyczynić się do transformacji regionu w ważnych strefach wzrostu gospodarczego w Europie, a zwiększona polityczna i gospodarcza współpraca między państwami członkowskimi i Unią Europejską powinna dalej wzmacniać regionalną współpracę i stąd podnosić stabilność w Europie. Poza tym przyjęła z zadowoleniem postęp osiągnięty w transformacji demokratycznej i reformach gospodarczych w Polsce, Estonii, Rosji, na Łotwie, Litwie. Z zadowoleniem odnotowała również całkowite zakończenie wycofania wojsk zagranicznych z Litwy i Polski w 1993 r. i umowę zawartą między Rosją i Łotwą w tej sprawie. Rada wyraziła swoje przekonanie, że wycofanie zagranicznych wojsk z Estonii i Łotwy nastąpi natychmiast, będzie kompletne i zorganizowane³³.

Ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich Rady odnotowali postępy we współpracy między państwami członkowskimi oraz w ich działalności w ubiegłych dwóch latach od czasu utworzenia Rady. Potwierdzili zasady i priorytety ustanowione w Deklaracji Kopenhaskiej z 1992 r. oraz w komunikacie z Helsinek z 1993 r. i wyrazili swoją determinację, by umocnić spójność między swoimi państwami, prowadząc do większej politycznej i gospodarczej stabilności i tożsamości regionalnej.

³¹ Ibidem.

³² 1994 CBSS 3rd Ministerial Session – Tallinn Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/2estonian/dbaFile529.html.

³³ Ibidem.

Wskazali, że zasady, dokumenty i wskazówki CSCE pozostają wspólnymi ramami odniesienia dla wszystkich państw.

Podczas Ministerialnej Sesji w Tallinie, Rada podjęła decyzję o kontynuowaniu swoich działań na rzecz wspierania instytucji demokratycznych, poszanowania i propagowania praw człowieka, w tym praw osób będących członkami mniejszości. Jako wyraz swego zaangażowania w te kwestie Rada utworzyła stanowisko Komisarza RPMB ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, w tym praw osób będących członkami mniejszości. Zatwierdziła, że Komisarz obejmie swoje obowiązki 1 października 1994 r. na okres trzech lat i wówczas podjęta zostanie decyzja o możliwym przedłużeniu jego mandatu³⁴.

Rada zdecydowała także o kontynuowaniu działań na rzecz eliminowania przeszkód w rozwoju demokracji. Zauważyła konieczność pomocy w takich dziedzinach, jak reforma prawa, demokracja lokalna, samorząd oraz wolność prasy i dlatego w tym kontekście, zatwierdziła program działania przedstawiony przez Grupę Roboczą ds. Pomocy Instytucjom Demokratycznym. Ponadto Rada przyjęła z zadowoleniem powołanie i rozpoczęcie działalności przez EuroFaculty i uznała jego osiągnięcia w minionym roku na rzecz pomocy w przeszkalaniu nauczycieli, opracowywaniu programu nauczania oraz edukacji i kształceniu nowych ekspertów w dziedzinach prawa, ekonomii, zarządzania i administracji publicznej w państwach bałtyckich. W związku z powyższym zatwierdziła deklarację i status EuroFaculty, wyraziła swoje pełne poparcie dla prac tego projektu oraz podkreśliła konieczność kontynuowania wysiłków i składek przez wszystkie uczestniczące państwa i organizacje, w celu zagwarantowania solidnej strukturalnej podstawy projektu i dobrze funkcjonującej integracji z naukowymi strukturami krajów pełniących rolę gospodarza³⁵.

Ministrowie Rady zidentyfikowali stworzenie regionalnego transportu i energetycznych sieci łączności jako priorytetowe obszary dla zwiększenia regionalnej koordynacji działań i nakłonili do wprowadzania projektów dotyczących infrastruktury, które miałyby duże regionalne znaczenie. Podkreślili, znaczenie zrównoważonego rozwoju portów i transportu

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem.

morskiego w regionie oraz krajowy rozwój wzajemnych połączeń z drogami i sieciami transportu kolejowego. Polecili, aby CSO we współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi zorganizował spotkanie ekspertów w tym zakresie.

Ministrowie wskazali również, że zapewnienie sprawności przy przekraczaniu granic ma kluczowe znaczenie dla stymulacji handlu i turystyki w regionie. Odnotowali, że podczas spotkania Grupy Roboczej ds. Współpracy Gospodarczej, które odbyło się w Helsinkach 4 listopada 1993 r., osiągnięto porozumienie, by realizować działania mające na celu międzynarodowe zharmonizowanie procedur przekraczania granic. Ministrowie spraw zagranicznych podczas Sesji w Tallinie z uznaniem przyjęli działalność prowadzoną przez kompetentne instytucje międzynarodowe i agencje oraz składki przekazywane przez państwa członkowskie w ramach regionalnych energetycznych sieci przekazywania, połączone z działalnością prywatnych inicjatyw, w celu tworzenia warunków poprawy i koordynacji dostaw energii w regionie bałtyckim, w tym badań nad możliwościami zakończenia „Pierścienia Bałtyckiego” połączonych sieci elektrycznych. Odnotowali także postępy na rzecz szczegółowego opracowania podstaw korzystnych dla promowania sektora prywatnego jako siły napędowej współpracy regionalnej. Ministrowie zachęcili odpowiednie władze i organizacje, by sformułowały potrzebne umowy dwustronne na rzecz zapewniania sprzyjającego klimatu dla interesów i inwestycji zagranicznych oraz wyrazili swoje poparcie dla działalności Bałtyckiego Stowarzyszenia Izb Handlu (BCCA) i potwierdzili swoją gotowość do współpracy z tym organem na rzecz kwestii znajdujących się we wspólnym interesie³⁶.

W dziedzinie współpracy gospodarczej Rada odnotowała redukcję barier handlowych w regionie bałtyckim za pomocą różnych porozumień zawieranych między UE i państwami członkowskimi Rady. Stwierdziła, że umowy te powinny prowadzić do utworzenia strefy wolnego handlu obejmującej cały region Morza Bałtyckiego oraz część paneuropejskiej strefy wolnego handlu.

Podczas Sesji wyraziła również swoje obawy o bezpieczeństwo nuklearne i radiacyjne w regionie bałtyckim i w tym kontekście zaleciła szybkie uzgodnienie regionalnego porozumienia o systemie wczesnego ostrze-

³⁶ Ibidem.

gania w razie wystąpienia wypadków nuklearnych. Rada przyjęła z zadowoleniem utworzenie w Sztokholmie w maju 1994 r. Międzynarodowej Grupy Ekspertów, koordynującej pomoc w kwestiach technicznych, prawnych i bezpieczeństwa, związanych z demontażem obiektów nuklearnych Paldiski w Estonii. W kontekście polityki subregionalnej, Rada odnotowała wzrost zainteresowania regionów Kaliningradu i Sankt Petersburga uczestnictwem we współpracy oraz wyraziła swoje przekonanie, że udział ten pomoże w gospodarczej restrukturyzacji i ożywieniu tych dwóch ważnych podregionów.

W dziedzinie kultury nadała wysoki priorytet kwestii dalszego pobudzania wymiany kulturowej w regionie, jako zasadniczego elementu budowania tożsamości regionalnej. W tym kontekście, Rada wyraziła swoje poparcie dla współpracy w ramach *Ars Baltica* i innych pokrewnych inicjatyw³⁷.

Ponadto podczas Ministerialnej Sesji w Tallinie przyjęto z uznaniem szwedzką inicjatywę zorganizowania bałtyckiego kongresu poświęconego zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, który odbył się w Borgholm w grudniu 1993 r. i wyrażono poparcie dla wznowienia wysiłków, by wzmocnić współpracę w tej dziedzinie. Zwrócono także szczególną uwagę na rozwój współpracy między podregionami Morza Bałtyckiego i w tym kontekście odnotowano, że kongres poświęcony współpracy subregionalnej, który miał miejsce w Stavanger w październiku 1993 r., miał na celu wsparcie demokracji i zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Poza tym wyrażono przekonanie, że inicjatywa „Wizje i Strategie wokół Bałtyku 2010” przyczynia się do spójnej, zdecentralizowanej i nienaruszającej równowagi ekologicznej gospodarki przestrzennej wokół Morza Bałtyckiego oraz podkreślono poparcie dla kontynuowania działalności innych regionalnych inicjatyw i organizacji, w tym Unii Miast Bałtyckich, Organizacji Portów Bałtyckich, Bałtyckiej Współpracy na rzecz Turystyki i Forum Pro Baltica.

Podsumowując ministerialne spotkanie w Estonii Rada jako regionalny organ zadeklarowała swoją gotowość do współpracy z państwami, które nie są jej członkami, innymi regionalnymi ugrupowaniami i międzynarodowymi organizacjami, w kwestiach leżących we wspólnym interesie.

³⁷ Ibidem.

W tym kontekście Rada wyraziła swoje podziękowania zaproszonym gościom za ich zainteresowanie i wkład we współpracę w regionie bałtyckim. Odnotowała również wniosek o członkostwo w RPMB Islandii i poleciła, by CSO złożył rekomendacje w tej sprawie na następnej sesji Rady³⁸.

Kolejna Ministerialna Sesja ministrów spraw zagranicznych odbyła się w Gdańsku w dniach 18–19 maja 1995 r. i miała na celu wymianę opinii co do spraw politycznych i gospodarczych, zwłaszcza biorąc pod uwagę region Morza Bałtyckiego i działalność RPMB. Podczas tego spotkania Rada zaakceptowała Islandię jako członka RPMB. W roku 50. rocznicy zakończenia II wojny światowej, która rozpoczęła się w sąsiedztwie Gdańska, na Westerplatte, ministrowie podkreślili z zadowoleniem rozwój dobrych stosunków sąsiedzkich między członkami RPMB, przejawiający się ożywionymi kontaktami politycznymi, rozwojem handlu i współpracą we wszystkich sferach życia. Wskazali, że przyczynia się to do stabilizacji w regionie oraz w całej Europie³⁹.

Podczas tego spotkania ministrowie odnotowali z zadowoleniem pełne wycofanie z dniem 31 sierpnia 1994 r. zagranicznych wojsk z Estonii i Łotwy i wyrazili swoje przekonanie, że zakończenie tej operacji spowoduje wzmocnienie stabilności i stosunków dobrego sąsiedztwa w regionie. Wyrazili swoje przekonanie, że Pakt Stabilności w Europie, zaadoptowany w Paryżu 21 marca 1995 r., przyczyni się do wzmocnienia demokracji i rozwoju współpracy w regionie i roli RPMB jako organu inspirującego i koordynującego wielostronną współpracę między jej członkami. Stwierdzili, że rozszerzenie Unii Europejskiej w regionie wzmocni gospodarcze więzi w ramach członków RPMB i przyczyni się do harmonijnego rozwoju całego regionu. Zwrócili uwagę na rozwój demokracji i reform gospodarczych w Rosji i wyrazili nadzieję, że Rosja również zostanie członkiem Rady Europy zgodnie z kryteriami ustanowionymi dla członkostwa⁴⁰.

Ministerialna Sesja w Gdańsku pokazała, że Rada przyczyniła się do rozwoju współpracy w wielu dziedzinach. Stwierdziła, że zgodnie z raportem Nordyckiej Grupy Roboczej, koordynacyjna rola Rady poprawiła się,

³⁸ Ibidem.

³⁹ 1995 CBSS 4th Ministerial Session – Gdansk Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/3polish/dbaFile524.html.

⁴⁰ Ibidem.

podobnie jak przepływ informacji o działalności różnych pozarządowych i lokalnych związków i organizacji. Odnotowała, że duża liczba organów współpracujących w różnych dziedzinach odzwierciedla narastające zainteresowanie regionalną współpracą i umacnia świadomość regionalnej tożsamości państw członkowskich. Rozpoznała, iż międzynarodowa rola RPMB również została wzmocniona ponieważ Rada uczestniczyła w konferencji CSCE/OSCE w Budapeszcie, w pracach poprzedzających wnioski o zawarcie Paktu Stabilności w Europie oraz w ministerialnych konferencjach Inicjatywy Środkowoeuropejskiej i Współpracy Gospodarczej Morza Czarnego, Rady Barents Euro-Arctic⁴¹.

Podczas spotkania w Gdańsku zwrócono szczególną uwagę na rozpoczęcie w październiku 1994 r. działalności przez Komisarza RPMB ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka oraz utworzenie sekretariatu Komisarza w Kopenhadze i zawarcie Umowy co do Sekretariatu między Danią i innymi państwami członkowskimi. Rada otrzymała raport i została poinformowana przez Komisarza o jego działalności, mającej na celu rozwój i utrwalenie instytucji demokratycznych i praw człowieka, w tym praw osób będących członkami mniejszości.

W dziedzinie gospodarki i handlu Rada podkreśliła konieczność kontynuowania zasad wolnego handlu (zgodnie z Umową ze Światową Organizacją Handlu) na poziomie światowym, regionalnym i dwustronnym, polityki gospodarczej wycelowanej w stabilność makro gospodarczą oraz działań na rzecz osiągnięcia harmonizacji ustawodawstwa gospodarczego, przedstawiania standardowych procedur transakcji biznesowych i przyciągania zagranicznych inwestorów w regionie. Odnotowała wysiłki na rzecz przeprowadzenia prywatyzacji i zaprosiła międzynarodowe instytucje finansowe oraz dwustronnych darczyńców, by zapewнили pełne wsparcie dla udanego zakończenia procesu przemian. Rada zanotowała także postępy w modernizacji przejść granicznych, w szczególności w sześciu priorytetowych obszarach. Dostrzegła potrzebę, by podejmować dalsze kroki na rzecz eliminacji istniejących przeszkód i w tym kontekście zachęciła do wprowadzenia nowoczesnych systemów łączności i sieci łączących przejścia graniczne oraz przyjęła pomoc PHARE i TACIS dla tych projektów. Ponadto Rada podkreśliła znaczenie zrównoważonego rozwoju infra-

⁴¹ Ibidem.

struktury regionalnej i poparła rozwój sieci transeuropejskich, zwłaszcza planowanie korytarza transportowego nr 1 oraz utworzenie międzynarodowej Grupy Roboczej Wysokiego Szczębla ds. Via Baltica⁴².

Czwarta Ministerialna Sesja wskazała też m.in. ważną rolę, którą odgrywają zarówno małe i średnie firmy w rozwoju gospodarczym regionu, jak i środki ułatwiające tworzenie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, między innymi dzięki odpowiednim finansowym instytucjom i udogodnieniom kredytowym oraz przez promowanie regionalnych targów, dni handlowych i centrów informacji danych. Sesja ta omówiła również dotychczasową działalność EuroFaculty i poleciła, by CSO podtrzymywał bliskie stosunki z Komitetem Nadzorującym EuroFaculty. Rada stwierdziła z zadowoleniem, że darczyńcy zapewniają dalsze finansowanie projektu poprzez składki na rzecz kontynuowania jego działalności i zobowiązali się do stworzenia możliwości dodatkowych środków na przedłużenie EuroFaculty w Kaliningradzie⁴³. Ważnym punktem spotkania było poinformowanie Rady o polityce UE w kontekście regionu Morza Bałtyckiego i przyjęcie konkretnych perspektyw tych wysiłków na rzecz dalszego rozwoju i pogłębiania współpracy między UE i państwami członkowskimi RPMB. Ministrowie odnotowali także i docenili utworzenie Bałtyckiej Rady Ministrów – instytucji międzyrządowej współpracy Estonii, Łotwy i Litwy – oraz wyrazili swoje przekonanie, że organ ten przyczyni się do regionalnej współpracy.

W kontekście ochrony środowiska naturalnego Rada rozpoznała, że dalsze wysiłki powinny zmierzać do uzyskania środków finansowych w celu eliminowania źródeł zanieczyszczenia oraz że udział międzynarodowych organizacji i instytucji oraz sektora prywatnego w tych przedsięwzięciach jest niezbędny. W dziedzinie zwalczania przestępczości zorganizowanej Rada odnotowała, że kongresy poświęcone zwalczaniu kradzieży i przemytu obiektów i przedmiotów kulturalnych oraz zwalczaniu przestępczości zorganizowanej w regionie Morza Bałtyckiego przyczyniły się do bardziej wyrównanej współpracy w tych dziedzinach i stworzyły istotne mechanizmy do wspólnego działania⁴⁴.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

Na spotkaniu w Gdańsku Rada odnotowała rozwój współpracy kulturalnej, w szczególności w ramach programu Ars Baltica⁴⁵. Wyraziła swoje poparcie dla działalności kulturalnej, naukowej i publicznej prowadzonej

⁴⁵ Ars Baltica jest forum służącym wielostronnej współpracy na rzecz kultury, które kładzie nacisk na realizowanie wspólnych projektów w regionie Morza Bałtyckiego. Komitet w swojej działalności priorytetowo traktuje takie dziedziny jak sztuka, kultura i historia kultury. Ars Baltica Organising Committee – www.cbss.st/structure/arsbaltica/. Zamiarem Ars Baltica jest zwiększenie kulturowej tożsamości w regionie bałtyckim, a także realizowanie projektów o znaczeniu europejskim. Jego celem jest wdrażanie wspólnych projektów, które w odniesieniu do struktury i koncepcji są więcej niż tradycyjną formą dwustronnej wymiany kulturowej i które na stałe łączyłyby jednostki i organizacje, tworząc sieć współpracy. Basic Guidelines and Structures for the Ars Baltica Cultural Cooperation and its Organizing Committee – www.arsbaltica.net/article/about/. Ars Baltica ma formę komitetu posiadającego swój zarząd, w którym decyzje podejmowane są na zasadzie konsensusu lub głosowania członków. Każde państwo członkowskie – Dania, Estonia, Niemcy, Finlandia, Łotwa, Litwa, Norwegia, Polska, Rosja i Szwecja – ma swoich dwóch przedstawicieli w Komitecie Ars Baltica. Zadaniem każdego państwa członkowskiego jest nominowanie przedstawiciela i przekazanie obowiązków odpowiedniej instytucji wewnątrz państwa. Odpowiedzialność tej instytucji i jego przedstawicieli jest potwierdzona przez Komitet Organizacyjny Ars Baltica. Współpraca między członkami Komitetu prowadzona jest za pomocą spotkań, wymiany informacji i uczestniczenia we wspólnych projektach. Dodatkowo oficjalni przedstawiciele, menedżerowie projektów oraz eksperci w tej i pokrewnych dziedzinach mogą zostać zaproszeni do przedstawienia prezentacji podczas spotkań lub prowadzenia projektów. Przewodniczącą Ars Baltica jest wybierany spośród członków Komitetu, a jego mandat trwa rok. Przewodnictwo w Komitecie Ars Baltica zmienia się co dwa lata, zgłaszanie kandydatów musi zostać dokonane na trzy miesiące przed datą wyboru. Komitet Organizacyjny Ars Baltica ma swój sekretariat, którego głównymi zadaniami jest m.in. spełnianie roli punktu komunikacyjnego między członkami Komitetu, przygotowywanie spotkań wraz z przewodniczącym i państwem gospodarzem, sporządzanie raportów i dokumentów ze spotkań, przesyłanie potrzebnych informacji i kontaktów oraz dostarczanie materiałów o działalności Ars Baltica. Do października 1999 r. sekretariat miał siedzibę w Kiel, ale na XIX spotkaniu Komitetu Organizacyjnego Ars Baltica w Sztokholmie (w dniach 14–17 października 1999) przyjęto nowe rozwiązanie oparte na wspólnej propozycji estońsko-fińskiej. Zgodnie z tym rozwiązaniem sekretariat jest przenoszony z jednego państwa członkowskiego Komitetu do innego na zasadzie rotacji. Istniejąca w danym państwie członkowskim struktura, gości sekretariat przez okres 3 lat, który może zostać wydłużony za zgodą Komitetu. Ars Baltica nie ma właściwego budżetu na finansowanie projektów, odpowiedzialność – także finansową – za różne projekty ponoszą podmioty je prowadzące. Zadaniem Komitetu Ars Baltica w tym względzie jest doradzanie i szukanie wspólnych funduszy dla potwierdzonych projektów i akcji, aby umożliwić ich udane wdrożenie. Za finansowanie sekretariatu odpowiada państwo, w którym on działa, wsparcia finansowego udzielają również pozostali członkowie.

przez instytuty i centra, takie jak Bałtyckie Instytuty w Travemünde, Karlskronie, Tampere i Gdańsku oraz Konferencje Rektorów Uniwersytetów Bałtyckich i Bałtycki Program Uniwersytecki w Uppsala. Rada podkreśliła również swoje poparcie dla bezpośrednich kontaktów między istotnymi instytucjami w dziedzinie nawigacji i bezpieczeństwa na morzu oraz dla współpracy w ramach ważnych bałtyckich organizacji, takich jak Międzynarodowa Komisja Rybołówstwa Morza Bałtyckiego, Unia Miast Bałtyckich, Organizacja Portów Bałtyckich i Bałtycka Współpraca na rzecz Turystyki.

Wobec nowych wyzwań współpracy gospodarczej Rada uznała za pożądane zwołanie konferencji ministrów ds. współpracy gospodarczej i przyjęła propozycję Finlandii, by zorganizować tę konferencję w Helsinkach. Na zakończenie poleciła, by CSO przeprowadził kontrolę konieczności i możliwości powołania stałego Sekretariatu RPMB i przedstawił odpowiednie zalecenia w tej kwestii⁴⁶.

Na V Ministerialnej Sesji RPMB, która odbyła się w Kalmar w dniach 2–3 lipca, ministrowie spraw zagranicznych Danii, Estonii, Finlandii, Niemiec, Islandii, Łotwy, Litwy, Norwegii, Polski, Rosji i Szwecji oraz przedstawiciel Komisji Europejskiej wyrazili satysfakcję z rozwoju wzajemnych stosunków między członkami RPMB, o którym świadczy ostatnie spotkanie szefów rządów państw Morza Bałtyckiego, które odbyło się w Visby w dniach 3–4 maja 1996 r. Wyrazili swoje poparcie dla procesu współpracy w regionie Morza Bałtyckiego ze szczególnym naciskiem na promowanie regionu jako obszaru, gdzie dominują współpraca, demokracja i gospodarka rynkowa. Wykorzystali wyjątkową okazję, by promować dobrobyt i solidarność między krajami RPMB i przez to wzmacniać pewność, stabilność i bezpieczeństwo w regionie⁴⁷.

Ponadto ministrowie podkreślili, że sytuacja, w której Estonia, Łotwa, Litwa i Polska ubiegają się o członkostwo w Unii Europejskiej oraz zawarcie Umowy o Partnerstwie i Współpracy między Rosją i Unią Europejską, otworzyły nowe perspektywy dalszego rozwoju i pogłębiania współpracy

⁴⁶ 1995 CBSS 4th Ministerial Session – Gdansk Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/3polish/dbaFile524.html.

⁴⁷ 1996 CBSS 5th Ministerial Session – Kalmar Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/4swedish/dbaFile518.html.

miedzy członkami RPMB i Unią Europejską. Wskazali, że współpraca ta jest nie tylko ważna dla państw regionu bałtyckiego, ale też dla Unii Europejskiej, jako że jest ona zaangażowana w regionie oraz że zawarcie porozumień między krajami Morza Bałtyckiego o handlu i współpracy – takich jak Umowa o Wolnym Handlu między Litwą i Polską oraz Umowa o Rolniczym Wolny Handlu między Estonią, Łotwą i Litwą – ma równie wielkie znaczenie. Ministrowie przyjęli także fakt, że wszystkie państwa członkowskie RPMB są obecnie członkami Rady Europy, po tym jak w 1996 r. Rosja wstąpiła w jej struktury. Odnotowali, że ratyfikacja przez wszystkie państwa członkowskie RPMB Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zapewni szczególną dbałość o prawa człowieka i demokrację w regionie⁴⁸.

Podczas ministerialnego spotkania w Kalmar Rada odnotowała wzrost kontaktów z Komisją Helsińską (HELCOM), inicjatywą Wizje i Strategie wokół Morza Bałtyckiego 2010 (VASAB 2010), Bałtyckim Stowarzyszeniem Izb Handlowych (BCCA), Unią Miast Bałtyckich (UBC), Bałtycką Współpracą na rzecz Turystyki (BTC) i Organizacją Portów Bałtyckich (BPO). Wskazała, że zostały również rozwinięte stosunki z Organizacją ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Europejską Komisją Gospodarczą, Inicjatywą Środkowoeuropejską i Współpracą Gospodarczą w regionie Morza Czarnego. Rada przyjęła też trzy plany działania w dziedzinach podkreślonych podczas Szczytu w Visby, aby poprawić kontakty *people-to-people* i bezpieczeństwo cywilne, rozwój gospodarczy i integrację oraz wzmocnić ochronę środowiska, uwzględniając jednocześnie inicjatywy wypracowane w regionie przez Komisję Europejską i zatwierdzone przez Radę Europejską we Florencji w czerwcu 1996 r. Ponadto Rada zaakceptowała raport Grupy Roboczej ds. Pomocy Instytucjom Demokratycznym i wyraziła uznanie, że zapoczątkowano dialog między grupą roboczą i Komisarzem RPMB, dotyczący sposobów zwiększania ich wzajemnej działalności. Odnotowała również postępy w działaniach Grupy Roboczej ds. Współpracy Gospodarczej, podkreślając znaczenie udoskonalenia systemów transportu w regionie, w tym Via Baltica (Helsinki–Warszawa) i transportu morskiego oraz zapoczątkowania badań nad podniesieniem jakości Via Hanseatica (St. Petersburg–Gdańsk). Podkreśliła konieczność przyspieszenia procedur na przejściach granicznych i możliwość powoła-

⁴⁸ Ibidem.

nia punktów centralnych monitorujących problemy i postępy w tej dziedzinie⁴⁹.

Poza tym Rada odnotowała dalsze postępy w pracach Grupy Roboczej ds. Bezpieczeństwa Nuklearnego i Radiacyjnego na rzecz identyfikowania zagrożeń nuklearnych i radiacyjnych oraz monitorowania różnych projektów, zwiększania bezpieczeństwa instalacji jądrowych i usprawniania zarządzania odpadami promieniotwórczymi. Rada zaakceptowała też gotowość Szwecji do powołania Grupy Wsparcia Państw Morza Bałtyckiego w celu zapewnienia technologicznego i administracyjnego wsparcia państwu pełniącemu przewodnictwo w RPMB i pełniącej rolę centrum informacji o trwającej współpracy bałtyckiej na wielu poziomach, w tym współpracy z Komisją Europejską oraz między organizacjami pozarządowymi⁵⁰. Rada wyraziła również swoje zadowolenie z nasilonej działalności na rzecz walki z przestępczością zorganizowaną w regionie i wskazała, że ostatnie spotkania w Oslo (listopad 1995 r.) i Helsinkach (maj 1996 r.) przyczyniły się do bliższej współpracy i dalszych wspólnych działań. Stanowczo podkreśliła znaczenie kontynuowania i zwiększenia współpracy między państwami bałtyckimi w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej. W dziedzinie współpracy na rzecz ochrony środowiska Rada wyraziła swoje pełne poparcie dla działalności HELCOM⁵¹ i uznała jej instrumentalną rolę w kontynuowaniu, koordynacji i realizacji aspektów środowiskowych programów działania dla współpracy państw Morza Bałtyckiego. Przyjęła również rozwój Agendy 21 dla regionu Morza Bałtyckiego zapoczątkowany na spotkaniu ministrów ds. środowiska w Sztokholmie w październiku 1996 r.⁵²

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Komisja Helsińska (HELCOM) prowadzi działalność na rzecz ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego przed wszystkimi źródłami zanieczyszczeń. Działalność ta obejmuje międzyrządową współpracę między Danią, Estonią, Finlandią, Niemcami, Łotwą, Litwą, Polską, Rosją, Szwecją i Unią Europejską. HELCOM jest organem zarządzającym „Konwencji ds. Ochrony Środowiska Morskiego Obszaru Morza Bałtyckiego” – częściej znanej jako Konwencja Helsińska. Konwencja ta obejmuje całość obszaru Morza Bałtyckiego, w tym wody śródlądowe, jak również wody morza i dno morskie. Siedziba Komisji Helsińskiej znajduje się w Helsinkach, w Finlandii. The Helsinki Commission – www.cbss.st/partners/helcom.

⁵² 1996 CBSS 5th Ministerial Session – Kalmar Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/4swedish/dbaFile518.html.

Podsumowując to spotkanie, Rada doceniła znaczenie bliskiej współpracy między społecznością przedsiębiorców i biznesmenów w regionie Morza Bałtyckiego, którą przedstawiono na Bałtyckim Szczycie Biznesu w Sztokholmie w kwietniu 1996 r. i wyraziła swoje zadowolenie oraz poparcie dla rozwoju działalności – zorientowanej na podejmowanie nowych inicjatyw – Bałtyckiego Stowarzyszenia Izb Handlowych⁵³. Podkreśliła swoje poparcie dla bezpośrednich kontaktów między istotnymi instytucjami w dziedzinie nawigacji i bezpieczeństwa na morzu, zwłaszcza z uwzględnieniem poprawy bezpieczeństwa morskiego promów pasażerskich, zgodnie regionalnymi międzynarodowymi umowami⁵⁴.

Szóste ministerialne spotkanie ministrów spraw zagranicznych RPMB zostało zorganizowane na zaproszenie ministra spraw zagranicznych Łotwy i uczestniczyły w niej wszystkie państwa członkowskie RPMB oraz przedstawiciele Francji, Ukrainy i Stanów Zjednoczonych Ameryki. Sesja odbyła się w Rydze w dniach 2–3 lipca 1997 r. Na spotkaniu ministrowie wyrazili satysfakcję z postępu osiągniętego w regionalnej współpracy, który odzwierciedla rosnącą świadomość wartości, które ponownie jednoczą państwa wokół Morza Bałtyckiego. Wyrazili również swoją wiarę, że wzmocnienie współpracy w całym obszarze bałtyckim znacznie przyczyni się do stworzenia stabilnej, demokratycznej, dobrze prosperującej Europy⁵⁵.

Ministrowie wskazali wyzwania stawiane przez proces transformacji w dziedzinach infrastruktury, energii, środowiska, struktur prawnych i instytucjonalnych oraz zwalczania przestępczości zorganizowanej.

⁵³ Bałtycki Związek Izb Handlowych (BCCA) został powołany w celu jednoczenia izb handlowych Danii, Estonii, Finlandii, Niemiec, Łotwy, Litwy, Norwegii, Polski, Rosji i Szwecji. BCCA został założony w czerwcu 1992 r. w Rostock-Warnemünde w Niemczech, aby dać regionalnej społeczności przedsiębiorców możliwość wypowiadania się na rzecz wspólnych spraw. Bałtycki Związek Izb Handlowych reprezentuje ponad 450 000 przedsiębiorstw należących do wszystkich sektorów rynku w Europie Północnej i Północno-Wschodniej. Zadaniem BCCA jest również doradzanie politykom w sprawach związanych z biznesem, oferowanie usług społeczności przedsiębiorców i zapewnienie udogodnień w kontaktach, debatach i spotkaniach w regionie Baltic Sea Chambers of Commerce Association – www.cbss.st/partners/bcca/.

⁵⁴ 1996 CBSS 5th Ministerial Session – Kalmar Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/4swedish/dbaFile518.html.

⁵⁵ Sixth Ministerial Session, Riga 2–3 July 1997 – Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/5latvian/dbaFile515.html.

Podkreślili możliwości, by wykorzystać względne korzyści wokół Morza Bałtyckiego oraz ważną rolę odgrywaną przez przygraniczną współpracę. Stwierdzili, że kwestie te powinny być rozwiązane w strukturze regionalnej na podstawie zrównoważonego rozwoju oraz że RPMB odgrywa kluczową rolę w przewyższaniu braków równowagi między państwami Morza Bałtyckiego. Podczas spotkania w Rydze Rada wyraziła swoje zadowolenie ze wsparcia Unii Europejskiej dla regionu i wskazała, że wobec przyszłego członkostwa w UE niektórych krajów bałtyckich, współpraca z nią jest nadal nasilana. Podkreśliła, że także stosunki UE i Rosji są rozwijane i nasilane, a najwyższe znaczenie ma dalsze wzmocnienie współpracy wśród wszystkich krajów w regionie oraz że w celu propagowania harmonijnego rozwoju w regionie niezbędne jest, by Rosja brała udział w wysiłkach ustanawiających zasady i ustawodawstwo. Poza tym ustaliła, że trwający proces rozszerzenia UE o państwa bałtyckie i Polskę przyczyni się do utrwalenia bezpieczeństwa i stabilności w regionie bałtyckim i stworzy możliwości jeszcze bliższej współpracy w strukturze RPMB⁵⁶.

Ministerialna Sesja w Rydze wskazała znaczenie działania Nordyckiej Rady Ministrów i Bałtyckiej Rady Ministrów w kontekście prac podejmowanych przez RPMB. Przyjęła z zadowoleniem program Nordyckiej Rady Ministrów o współpracy z obszarami graniczącymi z regionem nordyckim i zaakceptowała propozycje Nordyckiej Rady Ministrów (NCM) o pomocy we wdrażaniu programów działania RPMB. Rada wyraziła swoje zadowolenie z postępów dokonanych we wprowadzaniu programów działania, w szczególności z szerokiego w nich uczestnictwa organizacji i instytucji regionalnych. Wskazała, że poparcie udzielone temu procesowi przez rządy i znaczną liczbę regionalnych organów utrwali rozwój współpracy bałtyckiej. Ministrowie zgodnie uznali, że oprócz środków finansowych postęp w regionie zależy od kapitału ludzkiego. Stwierdzili, że kontynuowanie inwestycji w zasoby ludzkie jest tu niezbędne, podobnie jak podtrzymywanie i dotrzymywanie zobowiązań, w celu osiągnięcia rezultatów we współpracy regionalnej. Zaznaczyli, że bliska współpraca w określonych dziedzinach z innymi regionalnymi organami jest równie ważna dla osiągania celów współpracy RPMB⁵⁷.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

Podczas ministerialnego spotkania w Rydze Rada odnotowała różne inicjatywy, które zostały podjęte w dziedzinie instytucji demokratycznych i praw człowieka: seminarium na temat wolności prasy (6–8 września 1997 r., Warszawa), seminarium na temat formalnych zasadach traktowania powództw (skarg) przed rozpatrzeniem ich przez Europejską Komisję Praw Człowieka i Sądy (7–8 marca 1997 r., Kopenhaga) i udział w II europejskim spotkaniu instytucji państwowych dotyczącym promowania i ochrony praw człowieka (20 stycznia 1997 r., Kopenhaga). Zaakcentowała, że takie inicjatywy przyczyniają się do rozwoju wspólnego rozumienia demokratycznych wartości, a współpraca z innymi międzynarodowymi forami takimi jak Rada Europy, Organizacja ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie i Program Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych jest bardzo cenna. Ponadto Rada doceniła inicjatywy w sferach bezpieczeństwa cywilnego i zwalczania przestępczości zorganizowanej oraz podjęła zobowiązanie, że będzie kontynuować badania nad pojęciem bezpieczeństwa cywilnego. Rada podkreśliła znaczenie istniejącej dwustronnej i wielostronnej współpracy między policją, ośrodkami imigracyjnymi, służbami celnymi i granicznymi i wyraziła swoje poparcie dla rezultatów współpracy przyjętych podczas Kongresu Służb Celnych, który odbył się w maju 1997 r. w Helsinkach⁵⁸. Odnotowała także postępy na rzecz bezpłatnego podróżowania w regionie, umów dwustronnych zawartych między krajami zaraz po zniesieniu wiz oraz ratyfikację istotnych międzynarodowych konwencji. Zauważyła, że problemy, które utrudniają swobodne przemieszczanie się, wciąż istnieją i dlatego współpraca w tej dziedzinie jest wciąż potrzebna i konieczna. Poza tym Rada odnotowała wnioski i zalecenia zawarte w raporcie Komisarza RPMB ds. Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka oraz rozpoznała jego aktywną i udaną działalność na rzecz utrwalania demokracji jako niezbędną i wymagającą kontynuacji, dlatego przyjęła przedłużenie jego mandatu na kolejne trzy lata. Jednocześnie Rada wyraziła zaniepokojenie wnioskami raportu Komisarza odnośnie wprowadzania Konwencji Praw Dziecka ONZ w państwach RPMB w związku z konkretnymi paragrafami (wykorzystywanie seksualne, przemoc w mediach, dzieci poszukiwaczy azylu). W tym kontekście zaleciła CSO zorganizowanie prac w tym zakresie, podjęcie ba-

⁵⁸ Ibidem.

dań i ocenie rozmiarów zjawiska seksualnego wykorzystywania dzieci w państwach regionu⁵⁹.

Podczas Ministerialnej Sesji w Rydze Rada przyjęła z zadowoleniem różne inicjatywy edukacyjne i plany stypendialne działające w regionie. Uznała, że działania te powinny być usprawnione, aby ułatwić zrównanie standardów do wzajemnego uznawania świadectw i dyplomów. Rada odnotowała również postępy na rzecz gospodarczej integracji w regionie i poparła wysiłki Estonii, Łotwy, Litwy i Rosji, by dołączyć do WTO. Przypomniała z zadowoleniem, że umowa o wolnym handlu produktów rolnych między państwami bałtyckimi wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1997 r.

Ponadto Rada zauważyła, że pomimo wielu działań już podjętych w celu poprawy stanu infrastruktury, ustawodawstwa i procedur problemy na przejściach granicznych wciąż są ograniczeniem dla współpracy gospodarczej i rozwoju w regionie. Uznała, że mocne zaangażowanie rządów jest zasadnicze dla usuwania pozostałych przeszkód, a szczególna uwaga musi być poświęcona szkoleniom, organizacji i wyposażeniu profesjonalnego personelu o wysokich standardach integralności. Odnotowała, że zgodnie z „Celami Kalmarskimi” wszystkie kraje RPMB wyznaczyły władze i rozwiązanie odpowiedzialne za monitorowanie problemów służb granicznych⁶⁰.

Postęp w modyfikowaniu struktur prawnych i instytucjonalnych również został omówiony podczas spotkania w Rydze, ponieważ – jak stwierdzono – jest on niezbędny dla poprawy klimatu dla inwestycji. Aby rozszerzać rozwój gospodarczy w regionie zaproponowano ujednoczenie ustawodawstwa i zasad we wszystkich krajach tak, by były one przejrzyste, jasne, niedyskryminujące, stabilne i zgodne z realizowanymi celami. Wskazano przy tym, że sektor finansowy wymaga wysokich standardów profesjonalnych i stosownego ustawodawstwa oraz struktur nadzorujących, a współczesny system rejestracji gruntów i innych nieruchomości jest kluczowy, podobnie jak proces reformy rolnej i stworzenie prawdziwego rynku nieruchomości. Rozpoznano również, że małe i średnie przedsiębiorstwa (SME) przeznaczą główną część na tworzenie wartości dodatniej,

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Ibidem.

dlatego aby pozwolić im prosperować, rządy muszą wziąć je pod uwagę we wszystkich swoich decyzjach politycznych. Rada podjęła także zobowiązanie o kontynuowaniu swoich wysiłków na rzecz powołania makroekonomicznej tożsamości regionu jako całości i koordynowaniu wymaganych środków finansowych niezbędnych dla głównych publicznych inwestycji, pochodzących z krajowych budżetów, dwustronnej i wielostronnej współpracy oraz współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi⁶¹.

VI Ministerialna Sesja odnotowała różne badania nad możliwym wzajemnym połączeniem różnych sieci energetycznych i zdecydowała, że odpowiednie decyzje w sprawie inwestycji będą podjęte przez przedsiębiorstwa energetyczne. Ministrowie przyjęli z zadowoleniem deklarację złożoną przez skandynawskich premierów w Bergen 27 czerwca 1997 r. dotyczącą zrównoważonych dostaw energii wokół Morza Bałtyckiego. Członkowie RPMB zostali również zachęceni do ustanowienia krajowego ustawodawstwa i zastosowania się do zasad krajowego traktowania kwestii transportu, łączności i energii. Ponadto ministrowie uznali, że dobrze funkcjonujący rynek pracy z niskim poziomem bezrobocia i bezpieczne warunki pracy są decydujące dla stałego demokratycznego i społecznego rozwoju regionu⁶².

W dziedzinie ochrony środowiska Rada zauważyła znaczenie wielostronnej współpracy dla przywracania równowagi ekologicznej w regionie. W tym kontekście Komisja Helsińska została uznana za główny podmiot wprowadzenia trzeciego programu działania, a jej wysiłki na rzecz uczynienia ochrony środowiska integralną częścią wszystkich działań w sektorze transportowym (transport ziemny, transport lotniczy, transport wodny i porty), aby osiągnąć zrównoważone systemy transportu, zostały mocno zaakcentowane. Ministrowie przyjęli współpracę między HELCOM i inicjatywą VASAB, uwzględniając skoordynowane programy rozwoju w obszarach nadbrzeżnych i wkład planowania przestrzennego do ochrony ekologicznie wrażliwych obszarów. Poza tym wezwano rządy do rozwijania programów działań wszystkich transgranicznych organów wodnych i uznano, że rekomendacje dotyczące stosownego obchodzenia się z konkretnymi i niebezpiecznymi odpadami, wprowadzanie współcze-

⁶¹ Ibidem.

⁶² Ibidem.

nych metod składowania odpadów i stopniowe niszczenie nielegalnych miejsc wysypisk śmieci powinny być opracowane i przyjęte jak najszybciej. Jako główną obawę Rada wyraziła zaniepokojenie o incydenty wyrzucania broni chemicznej w sieciach do Morza Bałtyckiego i dlatego rozpoznała konieczność uzyskania dodatkowych informacji i działalności edukacyjnej w tym zakresie, zwłaszcza wśród rybaków⁶³.

W dziedzinie zagospodarowania przestrzennego ministrowie odnotowali, że planowanie przestrzenne w większość krajów jest na wczesnym poziomie rozwoju. Zgodnie stwierdzili, że przez łączenie różnych sektorowych polityk oraz różnych poziomów władzy (krajowej, lokalnej, regionalnej, granicznej), planowanie przestrzenne pozwala na wydajniejsze wykorzystanie skąpych zasobów. Przyznali, że przestrzenna spójność regionu bałtyckiego wymaga poprawy oraz że istnieje poczucie stanowienia całości, które jest odzwierciedlane przez mnóstwo pojawiających się inicjatyw prowadzących do współpracy.

W zakresie bezpieczeństwa nuklearnego i radiacyjnego Rada poparła trwające działania na rzecz naprawy i odnowienia składu odpadów Sillamae i planowania nowej technologii zarządzania nimi. Zaznaczyła jednak, że dalsza międzynarodowa współpraca w ramach programów UE i inne inicjatywy są wciąż niezbędne dla rozwiązania problemów w Paldiski, a mocne poparcie powinno być udzielone na rzecz współpracy nad stworzeniem kontrolnej sieci radiacyjnej i sieci wymiany danych. Poza tym Rada wyraziła swoje poparcie dla wielostronnych i dwustronnych działań zwiększających bezpieczeństwo przy elektrowniach jądrowych w Ignalini, Sosnovym Borze i Koli, które są koordynowane przez komitet założony przez kraje G-24 i finansowane m.in. przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju⁶⁴.

Podsumowując dwudniowe spotkanie w Rydze, ministrowie postanowili zwiększyć i wzmocnić współpracę RPMB, poinstruowali CSO, by przygotował i rozważył końcową propozycję powołania stałego Sekretariatu RPMB i – jeśli kwestia ta zostanie rozstrzygnięta – złożył propozycję ministrom, by podjęli decyzję w drodze pisemnej procedury. Wskazali, że taki sekretariat zapewni technologiczne i administracyjne wsparcie

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

dla Rady i będzie punktem centralnym informacji. Polecili, aby podczas rozpatrywania tej kwestii CSO również zdefiniował szczegółowy mandat, wielkość (obejmujący personel), finansowanie i lokalizację sekretariatu⁶⁵.

Podczas duńskiego okresu przewodnictwa w RPMB Ministerialna Sesja Rady odbyła się w Nyborg w dniach 22–23 czerwca 1998 r. Uczestniczyli w niej ministrowie wszystkich państw członkowskich RPMB oraz przedstawiciele Francji, Stanów Zjednoczonych Ameryki i minister spraw zagranicznych Ukrainy⁶⁶. W czasie spotkania Rada zauważyła zwiększoną świadomość tożsamości regionalnej i dziedzictwa kulturowego w regionie Morza Bałtyckiego. Wskazała, że rozwój ten przyczynia się do nasilenia współpracy między krajami RPMB i podtrzymuje stabilną demokratyczną Europę, w której dominują poszanowanie praw człowieka i fundamentalnych wolności. Podkreśliła, że włączenie Estonii, Łotwy, Litwy i Polski w proces rozszerzenia Unii Europejskiej oraz Umowa o Partnerstwie i Współpracy zawarta między Rosją i UE zwiększają współpracę między wszystkimi krajami bałtyckimi, w tym również między członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Rada zaznaczyła, że Umowa o Partnerstwie i Współpracy dodała nowej jakości stosunkom z Rosją oraz perspektywie przyszłej umowy o wolnym handlu między UE i Rosją. W tym kontekście przyjęła inicjatywę Wymiaru Północnego Unii Europejskiej, która potwierdza słuszność już trwającej działalności RPMB w dziedzinach takich jak środowisko, handel, transport i energia oraz ustaliła, że sukces regionalnych inicjatyw współpracy jest oparty głównie na zasadzie globalności i otwartości⁶⁷.

Odnosnie programów działania przewidzianych dla współpracy państw bałtyckich duńskie przewodnictwo w RPMB przedstawiło podczas VII Ministerialnej Sesji w Rydze sześć priorytetowych obszarów działania, w tym m.in. udział w demokracji i prawa człowieka, rozwój gospodarczy i kwestie społeczne, bezpieczeństwo cywilne, edukacja, środowisko i bezpieczeństwo nuklearne oraz instytucjonalne wzmocnienie RPMB. W związku z powyższym ministrowie wezwali Komisarza RPMB, by kontynuował

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ 1998 CBSS 7th Ministerial Session – Nyborg Communiqué – www.cbss.st/documents/cbsspresidencies/6danish/dbaFile3003.html.

⁶⁷ Ibidem.

nadzorowanie kwestii uczestnictwa w demokracji, w szczególności przez osoby należące do mniejszości, we wszystkich krajach regionu bałtyckiego. Zalecili również, by szczególną uwagę zwrócił na prawa i obowiązki personelu służb wojskowych, problemy związane z przekraczaniem granic przez ludzi, przedstawienie ograniczeń we współpracy i wzroście gospodarczym regionu, istnienie niezależnych i pluralistycznych mediów⁶⁸.

Podczas spotkania w Nyborg Rada odniosła się do deklaracji przyjętej na Szczycie w Rydze w styczniu 1998 r., podkreśliła wagę tworzenia przychylnych warunków dla promowania międzyregionalnego handlu i wzmacniania wzrostu gospodarczego w regionie. Przywołała raporty przedstawione podczas Szczytu przez Bałtycką Doradczą Radę Handlową i II Bałtycki Szczyt Biznesu. Poprosiła odpowiednie organy RPMB, by kontynuowały swoje wysiłki na rzecz przeglądu wdrażania tych i innych deklaracji i dokumentów. Wskazała, że szczególny nacisk powinien być położony na dalsze redukcje barier administracyjnych w handlu i inwestycjach, na postępy w dziedzinie infrastruktury (transport, energia i telekomunikacja), tworzenie korzystnych struktur działania dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz na podnoszenie świadomości organizacji międzynarodowych, wielostronnych forów i międzynarodowych instytucji finansowych w zakresie promowania rozwoju bałtyckiego. Rada poprosiła również odpowiednie organy RPMB, by włączyły do swoich prac inicjatywę programów, aby rozszerzyć istniejącą unijną i nordycką współpracę w dziedzinie technologii informacyjnych dla całego regionu bałtyckiego⁶⁹.

Przywołując oświadczenie szefów rządów z Rygi, Rada potwierdziła konieczność nadania priorytetu kwestii współpracy na rzecz bezpieczeństwa cywilnego i odnotowała oświadczenie z konferencji dotyczącej tego zagadnienia, która odbyła się podczas duńskiego przewodnictwa w RPMB w Arhus w czerwcu 1998 r. Ministrowie wezwali odpowiednie podmioty krajowe, by aktywnie zaangażowały się we wspólną działalność w obrębie konkretnych dziedzin wskazanych przez konferencję: akcje ratownicze na morzu, nadzór środowiska morskiego i zwalczanie zanieczyszczenia, monitorowanie zagrożeń (niepromieniotwórczych), szkolenia personelu w akcjach ratunkowych i przeciwpożarowych, wzajemna pomoc w razie

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Ibidem.

poważnych katastrof, nadzór osób, dóbr i środków transportu w związku z nielegalnym handlem, bezpieczeństwo nuklearne i zarządzanie w nagłych wypadkach.

W dziedzinie edukacji Rada podkreśliła, że program EuroFaculty i inne wspólnie finansowane projekty edukacyjnych powinny odgrywać rolę w usuwaniu przeszkód pojawiających się w procesie transformacji w krajach RPMB, w szczególności w przygotowaniu do członkostwa w UE. Rada podkreśliła, że uzyskanie przyszłych środków materialnych dla EuroFaculty od zwiększonych liczebnie darczyńców zapewniających finansową jego stabilność ma decydujące znaczenie, jeśli EuroFaculty ma odgrywać kluczową rolę we wzmocnieniu instytucjonalnej i administracyjnej zdolności w krajach⁷⁰.

Ponadto uczestnicy Sesji w Nyborg docenili nowe zobowiązania podjęte przez ministrów ds. środowiska na XIX spotkaniu Komisji Helsińskiej w marcu 1998 r., takie jak nowe postanowienia Konwencji Helsińskiej, aby zredukować zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa oraz z nielegalnych wycieków ze statków na morzu oraz dalsze realizowanie celów i strategii HELCOM dotyczących stopniowego wycofywania niebezpiecznych substancji.

Poza tym ministrowie przyjęli Agendę 21 dla regionu Morza Bałtyckiego (Bałtyk 21), poparli główne zobowiązania, cele i program działania Bałtyk 21 i postanowili zapewnić efektywny proces jego wprowadzenia. Zaproponowali, by realizować ogólny cel zrównoważonego rozwoju i konkretne cele dla zrównoważonego rozwoju w rolnictwie, energii, rybołówstwie, leśnictwie, przemyśle, turystyce, transporcie i planowaniu przestrzennym, upewniać się, że proces wdrażania koncentruje się na lukach i obszarach niewystarczająco spójnych z innymi oraz by przekazać odpowiedzialność sektorom w celu realizowania programu działania. Rada zaleciła, by Komitet Wysokich Funkcjonariuszy kontynuował swoje prace na rzecz koordynowania i monitorowania procesu wdrażania programu Bałtyk 21. Poparła także zobowiązania swoich członków do odgrywania roli państw wiodących w następujących sektorach: Polska i HELCOM – rolnictwo, Dania i Estonia – energia, Międzynarodowa Komisja Rybołówstwa Morza Bałtyckiego – rybołówstwo, Finlandia i Litwa – leśnictwo, Szwecja

⁷⁰ Ibidem.

i Rosja – przemysł, HELCOM i Bałtycka Komisja Turystyki – turystyka, Niemcy i Łotwa – transport⁷¹.

Uczestnicy VII Ministerialnej Sesji RPMB potwierdzili decyzję o powołaniu stałego Sekretariatu RPMB w Sztokholmie. Powtórzyli, że Sekretariat zapewni technologiczne i administracyjne wsparcie dla Rady i będzie punktem centralnym informacji. Odnotowali również wzmocnienie współpracy subregionalnej w państwach Morza Bałtyckiego i wzrost zaangażowania podregionów we współpracę bałtycką. Zalecili BSSSC i innym odpowiednim podmiotom kontynuowanie ich międzyregionalnej i granicznej współpracy oraz poprawę spójności gospodarczej i społecznej w regionie. Przyjęli inicjatywy BSSSC i UBC, by zaangażować się aktywnie w proces przedakcesyjny do UE.

Na zakończenie ministrowie podziękowali Danii za przewodnictwo w RPMB w okresie 1997–1998 oraz za zorganizowanie VII Ministerialnej Sesji RPMB w Nyborg. Powierzyli Litwie przewodnictwo w RPMB w okresie 1998–1999⁷².

Summary

The cooperation of the Council of the Baltic Sea States, which was established on 5–6 March 1992, to a large extent is based on the activity of various international, local, governmental and non-governmental organisations that function in the Member States to the CBSS. Annual Ministerial Sessions and Summits serve the purpose of maintaining relations of the states in the region and help to create a foundation for cooperation. As it was proved in practice, the sessions are also a forum for discussion for the EU Member States and a place where common goals and approaches to economic and political challenges are identified. The course of the sessions proves that the implementation of the Copenhagen Declaration of 1992, which was at the foundation of CBSS, has furthered understanding and trust between the states in the region. The documents passed at the end of each Ministerial Session provide political guidance for broadening cooperation between the Member States of the Council.

⁷¹ Ibidem.

⁷² Ibidem.

Абстракт

Сотрудничество в рамках Совета Государств Балтийского Моря, учрежденного 5–6 марта 1992 года, в значительной мере зиждется на деятельности разных международных, местных, секторных и неправительственных организаций, действующих в странах-участницах СГБМ. Ежегодные Министерские сессии, наряду с ними саммиты, служат поддержке связей между государствами этого региона и содействуют созданию основы сотрудничества. Сессии убедили, что они тоже являются форумом, на котором могут проводиться дискуссии между государствами-членами Евросоюза, определяться общие цели и подходы к решениям новых экономических и политических вызовов. Ход сессии доказывает, что проведение в жизнь Копенгагенской декларации от 1992 года, которая стала основой СГБМ, улучшает взаимопонимание и доверие между государствами этого региона. Итоговые документы, принятые во время Министерских сессий, дают политические указания по расширению сотрудничества между членами Совета.